

Pöydän päästä

Virittäjän päätoimittajanvaihdoksessa on omanlaistaan symmetriaa: kaksostyttären isän virkaan siirtyvä mies vaihtuu naiseen, joka juuri on palannut työelämään kahden pienen pojan äidin tehtävistä. Kiitän Matti Larjavaaraa niistä lämpimistä toivotuksista, joita hän viime Sananvuorossaan seuraajalleen osoitti, ja toivotan hänelle hänen uusissa toimissaan tuiki tarpeellista intoa ja voimaa.

Uutena päätoimittajan virantäyttäjänä en niinkään tunne seisovani fennistiikan lippulaivan ruorissa, mihin eroava päätoimittaja Larjavaara tätä tehtävää vertasi. Sitten edellisen Virittäjän ja Sananvuoron ilmestymisen on meidänkin lähimerilämme tapahtunut niin traagisia asioita, että en haluaisi ottaa kapteenin tai edes perämiehen vastuuta nykyaikaisen laivan kaltaisesta ihmisen tekniikkahybriksen vertauskuvasta. Ennemmin sanoisin, että Virittäjän päätoimittaja istuu – silloin kun kiireiltään istumaan kerkiää – fennistiikan jyrkän pirtinpöydän päässä, ja nimenomaan pöydän ovensuupuolella, mistä toivon mukaan hyvin kerkiää puhuttamaan taloon poikkeavat vieraat ja samalla seuraamaan, mitä puuhaavat pirtissä olijat, lattialla leikkivistä lapsista nurkassa hupattavaan ruotivaariin.

Tämä tieteenalamme tupa on minun silmissäni komea, tilava ja vieraanvarainen asumus, joka iästään huolimatta on varustettu ainakin tärkeimmillä aikamme mukavuuksilla – ja ainahan voi suunnitella myös peruskorjausta, perinteitä kunnioittaen, kuten nykyään on tapana sanoa. Olen siis iloinen ja ylpeä päästessäni tähän tilapäiseen emäntäpiian tehtävään. Siinä yritän omalta osaltani huolehtia siitä, että tuvan ilma vaihtuu ja oven saranat pysyvät rasvassa, asiat liikkuvat ja tieto kulkee.

Erityisesti haluan sanoa, että mielestäni Virittäjän päätoimittajan paikka ei ole siinä pirtinpöydän toisessa, arvokkaammassa päässä, josta parta järähdellen lausutaan painokkaita kannanottoja pitäjän asioihin. Suuri osa niistä ennakkoluuloista,

mitä fennistiikkaa kohtaan tunnetaan – se, miten fennistiikka sitten määritellään ja ovatko nämä ennakkoluulot aiheellisia, onkin oma, myös Virittäjässä keskustelua nostattanut kysymyksensä – tuntuu jotenkin liittyvän tieteenalallamme (muka?) ilmenevään autoritaarisuuteen ja vuoroin minkäkinlaisen paradigman, suuntauksen tai näkemyksen edustajien itsestään selvään isännänään käyttelyyn. Virittäjä toimii parhaiten, jos siinä kaikki saavat äänensä julki. Tämä edellyttää päätoimittajaltakin joustavuutta ja nöyryyttä: vaikka hän ei omasta vakaumuksestaan tinkisikään, hänen on pystyttävä antamaan sananvuoro ja joskus viimeinen sanakin myös vastapuolelle.

Uskon, että ennakkoluuloja hälventää ja yhteentörmäyksiä pehmentää parhaiten avoin keskustelu ja kritiikin julkisuus. Kiistan kärjistyminenkin on lopulta pienempi harmi kuin kiistan tukahduttaminen salatuksi kaunaksi. Näin etenkin näinä tiukkoina aikoina, kun tutkimuksen ja yliopisto-opetuksen resurssien niukentaminen uhkaa ajaa laitokset, suuntaukset ja ihmiset tappelemaan keskenään kuin kerjäläispojat vähenevistä ruokapaloista. – Eikä keskustelu mielestäni suinkaan haittaa Virittäjän toista tieteellistä tehtävää, tutkimusten, katsausten ja esittelyjen julkaisemista. Hyvä emäntä (ja emäntäpiika) on hyvä sekä suustaan että käsistään.

»En minä muuten, mutta lehmien takia», sanoi entinen poika, kun naimisiin meni. Joskus tulee hoppu löytää työlle tekijä, ja niin kävi tällä kertaa Virittäjän päätoimittajuudelle. Kiireisten mutta hankalien tiedustelujen ja tunnustelujen jälkeenkin olivat vaihtoehdot ilmeisesti varsin vähissä. Kesällisessä toimitusneuvoston kokouksessa käytiin sitten päätoimittajan tehtävän täytöstä pitkä keskustelu, jossa yleisesti toivottiin lisää avoimuutta ja valinnan mahdollisuuksia, mutta todettiin, että moni hyvä ja pätevä ehdokas ei juuri sillä hetkellä ollut käytettävissä.

Lokakuinen toimitusneuvoston kokous valitsi Virittäjän päätoimittajaksi vuoden 1995 alusta lähtien yksimielisesti Lea Laitisen. Siltä varalta, että tämä olisi viimeinen Sananvuoro-kolumni – vaikka uskon, että Virittäjässä vastakin saavat sananvuoron kaikki asiallisten mielipiteiden esittäjät – toivotan hänelle sydämeäni onnea ja menestystä taas uudenlaisena viriävään Virittäjään.

JOHANNA LAAKSO